

De kinderroëzie-route

DE LESSEN NEDERLANDS: DIVERSITEIT ALS TROEF!

Schrijven – en zeker creatief schrijven – is een moeilijke vaardigheid, waarin kinderen veel oefening en instructie nodig hebben. Vooraleer ze echt onder de knie hebben hoe je een tekst het best kunt aanpakken, is er al veel inkt gevloeid. Een tekst schrijven is een cyclisch proces van plannen, formuleren en reviseren, waarbij ook nog eens voortdurend wordt gehamerd op het belang van goed taalgebruik. Wie van zijn of haar leerlingen competente schrijvers wil maken, moet ze dan ook zo veel mogelijk stimuleren in hun leerproces. **Ann Debo**

Over de auteur

**ANN
DEBO**

is als docent Nederlands verbonden aan de lerarenopleiding van de katholieke hogeschool VIVES campus Tielt.

SCHRIJVEN MET KINDEREN?

De kern van taalstimulering, en dus ook van schrijfonderwijs, is dat kinderen gemotiveerd worden om taal te produceren, zonder dat ze het opmerken. Het is dus van primair belang om te investeren in dat taalproductieproces. Maar moet je niet gewoon talent hebben om te kunnen schrijven? Uiteraard staat of valt het kunstenaarschap met talent en inspiratie, maar schrijven is vooral ook een ambacht. Voor een mooie tekst uit de pen komt vloeien, is er een gestructureerd proces aan voorafgegaan.

We kunnen kinderen de weg wijzen naar dat proces door voldoende stimulerend materiaal aan te bieden. Afhankelijk van hun leeftijd kan de lat hoger komen te liggen. Zo is het schrijven bij jongere kinderen vaak vertellend; naarmate ze ouder worden slagen ze erin om ook aan andere schrijfdoelen te voldoen. Er zullen grote verschillen blijven, maar aan het einde van de basisschool kan elk kind wel de nodige stappen zetten binnen het cyclische proces van plannen, formuleren en reviseren.

HOE GA JE AAN DE SLAG?

De tijd dat de onderwijzer een vage titel op het bord zette waarover kinderen dan een “opstel” moesten schrijven, ligt gelukkig ver achter ons. Maar toch panikeren veel kinderen nog steeds als ze boven een leeg blad wachten op inspiratie. Wie als leerkracht een schrijfpdracht geeft, mag dan ook niet vergeten om daar duidelijke richtlijnen aan te koppelen, zodat elk kind weet wat er van hem of haar verwacht wordt. Zorg ervoor dat de schrijfpdracht duidelijk afgebakend en functioneel is: zo kunnen kinderen makkelijker aan de slag. Laat hen bovendien met verschillende schrijfstijlen kennismaken, en leer hun de stappen van het schrijfproces. Geef gerichte aanwijzingen en bied ondersteuning tijdens het schrijven. Hanteer daarbij verschillende werkvormen, en werk met de leerlingen naar verschillende soorten teksten toe. Ook voor creatieve leerlingen zijn de bovenstaande richtlijnen van belang, hoewel het voor hen veel minder moeilijk is om vanuit een vage titel een tekst te produceren. De stimu-

lansen vinden zij dan in zichzelf, of in de spreekwoordelijke muze. Anderen hebben een duwtje in de rug nodig. Voor hen kan werken met modelteksten een enorme hulp zijn.

WERKEN MET MODELTEKSTEN

Leerkrachten die aan de slag gaan met modelteksten, bieden verschillende tekstsoorten aan en gaan vanuit taalbeschouwing reflecteren over het effect van de verschillen tussen de teksten. Hoe doet deze schrijver het? Kan ik het ook zo? Als leerkracht kun je lezen en schrijven hier perfect met elkaar combineren. Laat kinderen hun favoriete teksten meebrengen, laat hen aan elkaar uitleggen hoe die tekst in elkaar zit, wat er zo sterk aan is. Vervolgens laat je ze dan zelf aan de slag gaan. Het is belangrijk dat je start met haalbare teksten, maar op termijn is er ook ruimte voor wat meer uitdaging. Elke leraar heeft wel al eens samen met de leerlingen een brief geschreven op basis van een of ander model uit het handboek, maar daar hoeft het zeker niet bij te blijven.

DE KINDERPOËZIERROUTE

In de lerarenopleiding van VIVES campus Tielt werken we sinds enkele jaren met een kinderroëzieroute. Dat is een route die door de toeristische dienst van Stad Gent aangeboden wordt. Kinderen die de route volgen, worden gestimuleerd om zelf aan het schrijven te gaan. Zo zijn er leuke oefeningen om materiaal te verzamelen, en om zelf te gaan plannen om te schrijven. Aangezien het vertrekpunt telkens een gedicht is, sla je twee vliegen in een klap: leerlingen lezen en schrijven. De leerlingen beleven zo ineens plezier aan de reflectie over en de creatie van muzisch taalgebruik. Bovendien zegt poëzie meestal veel met weinig woorden. Dat is vooral goed voor onzekere schrijvers die bang zijn van het grote witte blad.

Volgens het principe van de schrijfstappen (oriënteren, selecteren, plannen, uitschrijven en reviseren) maakten de studenten van onze lerarenopleiding een poëzieroute in en rond de school waar ze stage lopen. Bij elke stopplaats op die route hoort een passend gedicht, dat op zijn beurt aanleiding vormt tot kleine schrijfoopdrachtjes. Op die manier nemen de leerlingen het stimulerende materiaal spelenderwijs op, worden ze geactiveerd en produceren ze erg mooie teksten. Dat dat in groep mag, verlicht ook de druk om teksten te produceren.

De studenten werkten zelf ook samen om de route vorm te geven. Ze verkenden de meegebrachte dichtbundels, zochten naar geschikte locaties en schreven kleine opdrachten uit, met korte en heldere instructies. De studenten kwamen vaak met pareltjes van teksten terug uit hun stagescholen.

ENKELE VOORBEELDEN VAN DE KINDERPOËZIERROUTE:

1

Aan de schoolpoort

ERGENS

Hou me vast,
we gaan naar ergens.
Ergens,
dat is ver van hier.
Langs de huizen,
over bruggen,
door het bos
en de rivier.

Droog je tranen,
we gaan naar Ergens
in het land van
wie-weet-waar.
Bergens en dalen,
hinderpalen,
maar we zullen
niet verdwalen
en geef mij
de rugzak maar.

Theo Olthuis

Opdracht

*Iedereen wil wel eens weg van deze wereld.
Naar een wereld waar al onze dromen uitkomen.
Een wereld zonder zorgen. Waar zouden
jullie heen gaan als dit een poort zou zijn naar
jullie favoriete bestemming? Geef de poort dan
ook een naam die past bij jullie bestemming.*

2

In het tuintje

ТУИТЈЕ

We tutten ons tuintje op
en kammen het gras,
make-uppen de randjes
langs het terras:

overal plantjes met lippenstiftkleuren,
overal bloemen met bloemetjesgeuren.

Daarna het heggenhaar
weg met de heggenschaar –
zo wordt ons tuintje een prachtig gezicht
dat plat naar de zomer
te glimlachen ligt.

Edward van de Vendel

Opdracht

*Kan jij zelf nieuwe kleuren verzinnen? Wat
dacht je van boterbloemgeel of nachtzwart?
Hieronder is plaats voor al je mooiste kleuren-
namen, en natuurlijk ook voor de kleuren zelf.*

3

In de klas

Ik schrijf ik schrijf
ik schrijf wat jij niet schrijft
wat ik schrijf doet er niet toe
het gaat erom dat ik het doe.

Mirjam Wielema en Marika Masker

Opdracht

*Kijk even rond in de klas.
Vind je voorwerpen die rijmen?
Zoals schoolbord en knutselschort.*

Zoals _____ en _____
Zoals _____ en _____
Zoals _____ en _____
Zoals _____ en _____
Zoals _____ en _____

EN VERDER?

Klein beginnen is de boodschap, en dan steeds
een beetje verder gaan, de lat een beetje hoger
leggen. Op een dag zit je klas vol dichters! Het
voorbeeld van de kinderpoëzieroute is slechts
één mogelijke manier om aan de slag te gaan.
Als het een succes blijkt, kun je een volgende
keer experimenteren met andere opdrachten.
Verlaag vooral de 'schrijfdruk' bij je leerlingen:
door ze te laten samenwerken (bijvoorbeeld
samen herschrijven), door gebruik te maken
van een kleine schrijfruimte, door te vertrekken
vanuit teksten die leerlingen zelf meebrengen,
of door verschillende materialen in te zetten:
papier en computer, verf en kleur. Observeer wat
je teweegbrengt bij de kleine schrijvers. Zodra
het plezier verdwijnt, kan het resultaat ook niet
meer sprankelen, en dan is het hoog tijd om iets
anders uit je hoed te toveren!